

Protokoll

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2023-03-28

KSAU § 40

Yttrande över remiss av betänkandet "Statens ansvar för skolan - ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)"

Dnr 2023/24.KS

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar

att avge yttrande enligt förslaget.

Bakgrund och sammanfattning

Regeringen beslutade den 22 december 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap för skolan. Den 10 mars 2022 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv och utredningstiden förlängdes till och med den 21 oktober 2022. Uppdraget utökades också så att beslutsunderlaget även ska innehålla andra alternativ som stärker statens ansvar för skolan utöver att staten blir huvudman. Vidare utökades uppdraget till att även omfatta hur statens ansvar för komvux kan stärkas.

Utbildningsdepartementet har den 22 december 2022 remitterat betänkandet bland annat till Markaryds kommun att inkomma med synpunkter senast den 31 mars 2023.

Ärendet har remitterats till utbildnings- och kulturnämnden som 2023-03-01, § 33, yttrat sig över förslaget.

I ärendet föreligger ett förslag till yttrande från kommunstyrelsens ordförande, av vilket framgår följande:

Yttrande

Markaryds kommun anser inledningsvis att remisstiden, med tanke på betänkandets omfattning och digniteten på de förslag som läggs fram, varit alldeles för kort. Betänkandet utgör ett gediget besluts- och kunskapsunderlag i den sedan länge debatterade frågan om ett förstatligande av skolan. Utredningen har tagit fram ett genomtänkt underlag, men den korta remisstiden innebär att såväl tjänstepersoner som förtroendevalda inte medges den tid som skulle behövas för att fullt ut sätta sig in i betänkandets olika delar.

Generella synpunkter på utredningens huvudförslag

Betänkandet fokuserar huvudsakligen två olika alternativ;

- 1) Ett helt förstatligande av skolan och
- 2) Ett ökat statligt ansvar, men utan att staten tar över huvudmannaskapet.

I betänkandet presenteras inga färdiga förslag, varför regeringen – efter att ha valt inriktning för en eventuellt kommande reform – behöver tillsätta ytterligare en rad utredningar innan reformen kan genomföras. Utredaren konstaterar att båda förslagen innebär stora förändringar jämfört med hur ansvaret för skolan är organiserat idag samt att det ställs mycket höga krav för att förändringarna ska ge de goda effekter som eftersträvas.

Idag råder en stor samstämmighet kring behovet av att öka likvärdigheten i skolan och vuxenutbildningen så att alla elever kan nås av undervisning av hög kvalitet. För att åtgärda de skillnader som finns inom utbildningsväsendet idag, liksom de samhällsutmaningar och problem, inte minst vad gäller kompetensförsörjningen, som skolan i likhet med många andra verksamheter har att hantera, krävs omfattande åtgärder här och nu. Istället för att lägga kraft och resurser på omfattande huvudmannaskapsreformer behöver staten och kommunerna arbeta gemensamt för att göra de förändringar inom skolan som är nödvändiga, både i ett kortsiktigt och långsiktigt perspektiv.

Under det senaste decenniet har olika regeringar genomfört ett stort antal reformer inom skolans verksamheter. Frågan bör ställas om dessa genomförts på vetenskaplig grund och med stöd av verkliga erfarenheter och om effekterna av alla dessa reformer utvärderats och följts upp.

Utgångspunkten för betänkandet är att ökad statlig styrning eller ett statligt huvudmannaskap ska lösa de problem som finns inom skolan idag. Utredaren pekar samtidigt på att ”den statliga styrningen av skolan redan idag är omfattande och detaljerad och inte anpassad efter huvudmännens varierande förutsättningar”. Markaryds kommun ställer sig mycket tveksam till att det skulle vara huvudmannaskapsfrågan som är lösningen på dagens och morgondagens problem.

Med en statlig huvudman för skolan kommer möjligheterna till en lokal anpassning och snabb omställning radikalt att minska. De snabba förändringar och lokala beslut som gjorde att vi klarade att ta emot ett stort antal nyanlända elever under flyktingkrisen och det faktum att vi kunde bedriva en bra verksamhet under pandemin, kommer inte att vara möjlig med en statlig styrning. En statlig huvudman för skolan kommer inte heller att lösa utmaningarna med småskalighet i glesbygd eller segregationens negativa effekter i storstäder. Detta är utmaningar för alla välfärdsverksamheter och något som politiker i kommuner och på nationell nivå måste lösa tillsammans.

- Markaryds kommun avstyrker därför, med hänvisning till det ovan anförda, förslaget om ett helt förstatligande av skolan.
- Markaryds kommun anser att tidigare, liksom nu pågående, reformer på området ska få effekt och utvärderas innan nya och omfattande reformer föreslås. Det måste vara tydligt att de reformer som staten genomför inom skolan ska ha dokumenterade effekter och främja likvärdigheten och alla elevers möjlighet att uppnå sina mål.
- Markaryds kommun anser att staten och kommunerna i större utsträckning behöver arbeta tillsammans och samverka inom ramen för dagens lagstiftning och ansvarsfördelning. Stora och omfattande systemreformer kommer att ta kraft och resurser från alla nivåer – resurser som hellre bör användas för att lösa de problem som finns inom skolan idag.
- Markaryds kommun understryker betydelsen av en bred och långsiktig förankring hos riksdagens partier för att säkerställa att eventuella förändringar blir bestående.

Synpunkter på konsekvenser till följd av utredningens huvudförslag

Utredaren lägger i betänkandet en rad andra förslag inom olika områden där staten föreslås få ett övergripande ansvar. Markaryds kommun anser att flera av dessa förslag kan genomföras även om en huvudmannaskapsförändring inte genomförs. Som exempel kan nämnas följande:

- Samordning av frågor om digitalisering och effektiva it-lösningar bland annat för skolans administration. I det ansvaret kan även ingå att ta fram standarder och riktlinjer för skoladministrativa system.
- Staten kan även utveckla och administrera it-verktyg och it-system som är gemensamma för hela skolsystemet.
- Stöd till professionsutveckling och insatser för strategisk kompetensförsörjning till skolan.
- Tydliggör statens ansvar för dimensioneringen av lärarutbildningen så att den i större grad motsvarar de olika verksamheternas behov. Markaryds kommun anser att det är av yttersta vikt att staten skyndsamt tillser att dimensionera och finansiera lärarutbildningen, både på kort och lång sikt, så att utbildade lärare finns att tillgå över hela landet. Att rekrytera behöriga lärare är en stor utmaning i mindre kommuner som ligger förhållandevis långt från universitet och högskolor. Markaryds kommun anser att det är ett problem som inte kan lösas enbart genom att systemansvar och eventuellt huvudmannaskap för skolan förändras.

Ekonomiska resurser till skolan

Uppdrag och resurser måste hänga ihop. Statens ekonomiska politik innebär att kommunerna inte kan planera långsiktigt. De generella statsbidragen är fortfarande inte indexerade och utökningar sker alltför ofta för nästkommande budgetår till följd av kortsiktiga beslut. Andelen riktade statsbidrag innebär att statens medel används ineffektivt och blir kostnadsdrivande för kommunerna. Alltför ofta har uppdraget utökats utan att resurserna har följt med. Samtidigt sker ekonomiska förändringar på makronivå. Offentliga utgifter bör också ständigt prövas så att de nyttjas väl. Det är här det demokratiska systemet kommer in och medborgarna i allmänna val anger preferenser för skatter och offentliga åtaganden. Detta sker både på kommunal och nationell nivå och resurser prioriteras därefter.

Markaryds kommun understryker problemen med de riktade och kortsiktiga statsbidrag som finns idag. Riktade statsbidrag kan vara ett välkommet tillskott till verksamheten, inte minst vid oförutsedda händelser som en pandemi eller stort flyktingmottagande, men de tenderar att bli kontraproduktiva då resurser behöver avsättas för att kunna ta del av och följa upp de av staten initierade insatserna. Korta tidsramar och plötsligt införande från staten är ett hinder för att få full effekt och långsiktighet i det komplexa arbetet som ständigt pågår i en kommun för att förbättra verksamheten. Det finns en risk att kommuner behöver ta ekonomiska och personella resurser från egna identifierade och prioriterade utvecklingsområden när statens identifierade utvecklingsområden pressar på med möjlighet till extra medel.

Markaryds kommun ställer sig positiv till att utredningen diskuterar förstärkta resurser till skolan, då utjämningsystemet idag inte tar tillräcklig hänsyn till de socioekonomiska utmaningar kommunerna har. Utredaren diskuterar ett förstärkt likvärdighetsbidrag som Markaryds kommun anser bör lyftas i vidare utredningsarbeten. En sådan reform kan redan nu vara tänkbar för att möta de utmaningar de kommunala huvudmännen har.

Markaryds kommun delar utredningens bedömning av behovet av en resursfördelning som innebär att resurser fördelas så att elever ges likvärdiga förutsättningar till undervisning av god kvalitet samt det stöd och stimulans som de behöver. En likvärdig resursfördelning betyder dock inte att kostnaderna är lika överallt, eftersom lokala behov och förutsättningar leder till olika kostnader. Dessa lokala behov och förutsättningar är inte enkla att fånga genom nationellt fastställda indikatorer.

Utmaningarna ser således olika ut beroende på de lokala förutsättningarna. För att skolan ska lyckas med sitt uppdrag, krävs också ett nära samarbete mellan skola, socialtjänst, kultur- och fritidsverksamhet samt den lokala

arbetsmarknaden och civilsamhället. Att denna samverkan fungerar är centralt för barns och ungas utveckling. Utredningen ger inte stöd för att en statlig huvudman kommer att upprätthålla denna samverkan på ett bättre sätt än kommunerna klarar av idag. Detsamma gäller även huvudmannaskapet för förskolan som inte tas upp i utredningen, en viktig och avgörande samverkan som framledes inte får riskeras.

Markaryds kommun understryker avslutningsvis betydelsen av breda och långsiktiga överenskommelser hos riksdagens partier för att säkerställa att eventuella förändringar blir bestående.

Dagens sammanträde:

Heino Johannesson (SD) yrkar bifall till utredningens förslag.

Kommunstyrelsens ordförande Bengt Germundsson (KD) yrkar bifall till förslaget till yttrande.

Sedan överläggningen förklarats avslutad ställer ordföranden proposition på de båda yrkandena och finner att arbetsutskottet beslutar i enlighet med ordförandens yrkande.

Beslutsunderlag

Beslut UKN § 31, 2023-03-01

Remissmissiv ”SOU 2022–53 Statens ansvar för skolan

Beslutet expedieras till:

u.remissvar@regeringskansliet.se Ange diarienummer U2022/03532,
senast 31 mars 2023